

Za obzidjem spet en sam papež

Vatikanisti se sprašujejo, kako dolgo bo v sedanjem stanju duha, ki ni dosti bolj spodbudno od tistega pred desetletjem in je pripeljalo do odstopa papeža Ratzingerja, zdržal sedanji papež – Napovedi, da bo Francišek morda še letos rekel zbogom

Tekst: **Tone Hočevar**

Še enkrat v dveh tisočletjih obstoja se Katoliška cerkev, ki velja za najstarejšo in najbolje organizirano institucijo na svetu, saj obvladuje milijardo in več vernikov, četudi vlada z ozemlja, ki ne doseže pol kvadratnega kilometra, spopada s premiki, ki se kot vsi doslej zdijo prelomni in usodni, čez stoletje in več pa bodo morda samo bežen dogodek v dolgi zgodovini. Na silvestrovo se je poslovil gospod Joseph Ratzinger, katoliški duhovnik, znameniti teolog, potem kardinal, veliki čuvaj prave vere, potem papež, čisto na koncu pa zaslužni papež, se pravi odstopljeni papež. Tak naziv so si izmislili, ko se je odločil hoditi v belem tudi potem, ko ni bil več papež.

Na enem samem dvorišču za vatikanskim obzidjem sta tako celo desetletje živela dva papeža. Sprva menda v slogi in sožitju, na posled morda tudi malo manj. Kdo ve, kdaj bomo izvedeli, kaj je bilo res in kaj ne. Iz obilice visoko zvanečih besed, govoric in obrekovanj, ki se v tistih krajih mešajo med zvoke zvonov, je v svetu cerkvene aristokracije, ki še zmeraj živi v fevdalnem času, včasih težko izluščiti pravo resnico.

Desetletje je že minilo od dne, ko je sredi Rima zagrmelo. Verniki so bili pretreseni, cerkveni prelati zmedeni. Papež, ki je vse dotlej veljal za večnega, vsaj dosmrtnega, je oznanil, da odstopa. Noče biti več vrhovni poglavar Katoliške cerkve, noče več voditi papeške države, ki ji formalno pravijo Sveti sedež, umaknil se bo, svoj prestol in vse časti bo prepustil nasledniku, ki ga bodo izvolili kardinali, je rekel. Kaj takega se ni zgodilo še nikdar. Papež, ki je vsekakor hotel biti papež, dolga leta se je pripravljaj na to, vse je storil, da bi bil nekoč papež, je pri polni zavesti izjavil, da noče več biti papež. Da se kratko in malo ne gre več. Konec trinajstega stoletja je sicer odstopil tedanji papež Celestin V., ki pa v resnici ni hotel biti papež. Takoj ga je nadomestil nekdo drug, ki je to hotel biti, zgodba se je nadaljevala brez posebnih zapletov, nobene dvojnosti ni bilo. Benedikt XVI. pa je povzročil potres, cunami, najstarejši instituciji se je pred desetletjem zavrtilo v glavi.

Prijazni gospod Ratzinger

Gospod Ratzinger je od leta 2005 nosil ime Benedikt XVI. Tudi v tistih krajih okrog Trga svetega Petra je podobno kot v drugih sta-

Na silvestrovo se je poslovil gospod Joseph Ratzinger, katoliški duhovnik, znameniti teolog, potem kardinal, veliki čuvaj prave vere, potem papež, čisto na koncu pa zaslužni papež, se pravi odstopljeni papež. Tak naziv so si izmislili, ko se je odločil hoditi v belem tudi potem, ko ni bil več papež.

Desetletje je že minilo od dne, ko je sredi Rima zagrmelo. Verniki so bili pretreseni, cerkveni prelati zmedeni. Papež, ki je vse dotlej veljal za večnega, vsaj dosmrtnega, je oznanil, da odstopa.

rih cesarstvih in kraljestvih navada, da se vladarji ob vzponu na prestol preimenujejo, izberejo si novo, vladarsko ime. Prej je bil gospod Ratzinger, tudi škof in nadškof Ratzinger, kardinal Ratzinger, po prevzemu oblasti pa Benedikt XVI.

Imel sem posebno čast in srečo, da sem ga spoznal, ko še ni bil papež, ko se je še smel sprehajati po ulicah pod vatikanskim gričem, ne prav daleč od bazilike svetega Petra in velikega Petrovega trga. Tam je njegov predhodnik Janez Pavel II. zbiral tisoče vernikov, še več turistov. Poljski papež je bil magnet za množice, nekoč je bil igralec, znal je nastopiti tako, da je množica vzdihovala ali pa navdušeno vzklikala z njim.

Nikoli nisem spoznal papeža Benedikta, tudi s kardinalom Ratzingerjem se nisem pogovarjal. Srečeval sem samo nadvse prijaznega gospoda Ratzingerja, ki je ob desetih ali enajstih zvečer hodil po ulicah, kamor sem pred spanjem vodil kužke in sebe na večerni sprehod. Rad je imel kužke, ob njih se je ustavil, jih božajoče pogledal, včasih celo čisto malo pobožal, pozdravil se je z mimoidočimi. Kadar je hodil po drugi strani ceste, je čisto rahlo kdaj tudi pomahal, roke ni nikoli dvignil zelo visoko. Tudi pozneje, ko je bil že vrhovni poglavar za obzidjem, ni viharo dvigal rok ali glasno spregovoril. Ne vem, ali mu je kdaj uspelo, da bi se hkrati nasmehnil, razširil roke in kaj navdušujočega povedal, kakor je uspevalo Poljaku Wojtyli.

Ko sem že pri tistih naključnih, kratkih in prijaznih srečanjih z gospodom Ratzingerjem, moram prav tule dodati, da sem ga posebej občudoval ob čisto posebni priliki, pomembnem dejanju, ki ni sprožilo tako velikega zanimanja v svetovnem tisku, kakor so jih Ratzingerjeve teološke študije ali spopadi z muslimanskim svetom.

Slavni bernardinci

V času, ko je bil papež, so menihi na Svetem Bernardu spravili v svet novico, da bodo svoje slavne pse bernardince prodali, preveč jih stane vzreja in skrb za pse, obiskovalcev pa ni več kot nekoč. Gospod Ratzinger je nekega dne, ko je bil poleti na počitnicah v dolini Aosta na severu Italije, obiskal samostan na prelazu, povprašal je

po kužkih velikanih, ki jih spremlja legenda, da so nekoč reševali popotnike in pohodnike. Pobožal jih je, vneto se je zanimal zanje. Namera, da jih bodo prodali, saj so predragi za vzdrževanje, je nenadoma izginila.

Dober človek je, sem pomislil, pa sem pri tem zmeraj mislil na gospoda Ratzingerja, ki se je sprehajal po naši ulici, ne na vsemogočnega papeža iz apostolske palače. Morda sta prijaznost in njegova ljubezen do živali krivi, da sem ga zmeraj obravnaval precej naklonjeno. Tudi meni ni bilo vseeno, ko so ga prelati ob selitvi v apostolsko palačo kaznovali. Muc, ki jih je imel doma in so mu dolga leta delale veselje, ni smel vzeti v papeško palačo, pustiti jih je moral v starem stanovanju, pozneje jih je menda še obiskoval. Ker ga nisem več srečeval, ga o usodi njegovih mačk nisem mogel povprašati.

Vladar in učenjak

Ko je zavladal, se je v Vatikanu, kakor laiki pravimo cerkveni državi in majhnemu ozemlju okrog bazilike, marsikaj spremenilo. Najprej so precej hitro izginili Poljaki, ki so na račun prejšnjega papeža, ki je bil poljskega rodu, živeli po parkih, ob parkiriščih, tudi po ulicah svetega rimskega mesta. Izginil je vonj po slabem vinu in še slabšem žganju. Vse tiste kraje so temeljito očistili, uredili, v trgovincah in na tržnicah v okolici so branjevci zamenjali slabo, poceni pijačo z dobro, precej dražjo, tako za nemške turiste. In gostilničarji so odkrili, da pravzaprav ni greh in sramota, če človek pri kosilu pije pivo. Kar naenkrat so imeli v vsaki spodobni gostilni vrčke za pivo. Prej je pivo sodilo kvečjemu k pici, to pa so po rimskih navadah pekli šele proti večeru.

Za tisoči Poljakov, bilo jih je menda več kot sto tisoč, med njimi tudi poljski berači in klošarji, so postopoma odšli tudi poljski redovniki in redovnice, v vsaki še tako majhni cerkveni skupnosti je bil nameščen vsaj eden. Naposled je odpotovala še cerkvena gospoda poljskega rodu.

Turizem po nemško

Prišli so Nemci, ki jih je zanimalo, kdo in kakšen je njihov rojak na oblasti v Rimu. Bilo je v času, ko so se pri nas trudili, da bi zaprli trgovine v večernih urah in ob koncu tedna, v Rimu pa so podaljšali odprtost do poznih ur, vse dni v letu. Tudi gostilničarji so se prilagajali. Turisti, ki jih je privabljal Ratzinger, so znali dobro jesti in dobro piti, tudi zapravili so velikokrat več kot prej Poljaki.

Trg pred baziliko Svetega Petra je bil nekaj časa še poln, kakor je bil ves čas pod Wojtylo. Polnili so ga nemški romarji in turisti. Potem se je kmalu začel prazniti. Še malo, pa so morali župniki sosednjih župnij po mašah skoraj pod prisilo odpeljati svoje vernike na trg, da papež Ratzinger v nedeljo opoldne s svojega okna ne bi molil pred praznim trgom.

Benedikt XVI. pač ni bil velik govornik, nikoli ni bil igralec, kakor je bil v mladosti Janez Pavel II., tudi športnik ne, Wojtyla je do atentata hodil smučat na bližnje hribe. V papeških sobanah nad trgom pa so se še naprej rojevale nove teološke knjige, študije o Jezusu iz Nazareta. Pravijo, da so polne čisto novih odkritij.

Ko je gospod Ratzinger pisal in mu je bilo še najbolj ljubo, kadar je bil tudi na trgu pod njim mir, so modri možje v škrlatnih oblačilih po svoje načrtovali razvoj inštitucije in utrjevali svojo oblast. Papež je pisal o vračanju k izvorni cerkvi, o skromnosti in pobožnosti,

Ko je umrl Janez Pavel II., se je okrog bazilike in na sosednjih ulicah zbralo milijon in več vernikov. Slovo Benedikta XVI. pa je bilo skoraj komorno.

njegova rimska kurija pa je v svojem najbolj udarnem in uspešnem delu, med resničnimi vladarji kraljestva, načrtovala še bolj elitno, še bolj aristokratsko ureditev, vračanje v fevdalne čase, ko je instituciji šlo najboljše.

Kardinali so na konklavu po Wojtyłovi smrti bržčas pričakovali, da bo prav gospod Ratzinger, ki je imel največjo kilometrino med vsemi in je najbolj poznal razmere za obzidjem, zmogel vrniti red, ki ga je v želji spoznavati svet in širiti vero dodatno dovolil rušiti predhodnik.

Gospod Ratzinger ni udaril po mizi, ni bil take vrste človek, ki bi dvigal glas. Vajeti je vse bolj prepuščal prav tistemu kurijskemu vrhu, ki bi ga moral zavreti, ustaviti. Kardinal Bertone, ki ga je postavil za svojega prvega pribočnika, se je polakomnil, naposled so odkrili, da je praznil blagajno celo papeški otroški bolnišnici, da si je lahko prenovil gosposko domovanje znotraj obzidja za čase po svoji upokojitvi. Zaprl so direktorja otroške bolnišnice, Bertone pa živi za obzidjem, vendar ne v svojem načrtovanem gosposkem domovanju.

Svet govoric, natolcevanja in obrekovanja

Že prej smo novinarji, ki smo spremljali tisti delček sveta za obzidjem, ki obvladuje duše cele milijarde vernikov, nešteto krat lahko slišali, da je tisti na videz presveti svet za vatikanskim obzidjem v resnici kraj zlih govoric, podtikanj, obrekovanj. Kraj, kamor pobožni duhovniki pridejo študirat, spoznajo središče katolištva, ko odidejo, pa ugotovijo, da je vera ostala kar tam, za obzidjem. Zato je to kraj z največ vere na svetu, vam povedo za šalo.

Ko se je zlobni mehanizem natolcevanja v rimski kuriji lotil papeža, je bil gospod Ratzinger preveč mile narave, da bi se lahko odločno branil. Takrat se je marsikaj zlomilo. Novinarji, ki smo spremljali dogajanje, smo hitro lahko začutili, da nam prebrisani prenašalci govoric podtikajo marsikaj, kar po uradni poti sploh ni bilo mogoče preverjati. Uradni kanali delujejo tako, da jih lahko izkoristiš samo za ugotavljanje nasprotnega, ne pa pravih resnic. Če ti rečejo, da se to in to nikakor ni zgodilo, ti je jasno, da se je zgodilo. Iskati moraš ozadja. Nič več pa ne veš, komu še lahko verjameš. Hinavščina kot meglica lebdi nad trgov, baziliko, nad vso okolico vatičanskega griča.

Gospoda Ratzingerja so natolcevanja kaj kmalu dotolkla. Bolelo ga je, ko so se v javnosti pojavljali podatki iz zaupnih dokumentov, potem so se pojavile celo knjige, ki so navajale in tudi pokazale vire iz papeške palače, na dan so prihajali dokumenti. Tajni podatki so se znašli na tržnici čenč. Izkazalo se je tudi, da ima celibat, ki duhovnikom ne dovoli poroke in stika z ženskami, veliko hujše posledice od dotlej znanih. Tudi istospolna sestava skupnosti vpliva na ozračje za obzidjem. Zapletlo se je do skrajnosti.

Še bolj kot tudi prej precej pogosta spolna iztirjenost se je pojavljala zloba, ki se širi v govoricah in obrekovanjih, pa škodoželjnost, ki jo je poskušal Benedikt zavreti in zatreti, pa je zli duh zavrl in zatrl njega in njegovo kraljestvo.

Benedikt XVI. se je že kot kardinal in prefekt kongregacije za doktrino vere lotil pedofilije, poskusil je čistiti Avgijev hlev, tudi financ, ki so bile skrajno nepregledne, se je lotil. Ves svet je vedel, da Cerkev plačuje poljsko Solidarnost, samo v Vatikanu to ni bilo nikjer zabeleženo. Božji bankirji so se skrili v skupnostih daleč v Ameriki, nekateri so izgubili glavo, pa je vse prekrila molčečnost, omertà, tista, ki jo je v temeljnem pomenu mafija pravzaprav podedovala od cerkvene institucije.

Toliko zmede in zlih govoric kot tiste čase pred dobrim desetletjem menda tudi za vatičanskim obzidjem prej niso poznali. Poleg član- kov in knjig so se nenadoma pojavili čudni predmeti, med njimi pri papeškem majordomu velika kepa zlata, ob njej strašno draga knjiga in še nekaj umetnin. Majordom je preiskovalcem povedal, da taka darila papež dobiva vsak dan, kilogram težka kepa zlata ni nič neobičajnega.

Kdo je bil »odnašalec«

Kdo je posebej izbranim piscem člankov in knjig podarjal dokumente iz papeških soban, še danes ni jasno. Ugibanj je bilo ves čas obilo. Majordom Paolo Gabriele, ki je na svojo omarico nastavil zlato in umetnine, je bil nekaj časa zaprt, potem ga je Ratzinger pomilostil, naposled je še mlad umrl. Prisegal je, da ni nikomur predal

Prvo knjigo o papežu Benediktu XVI. je že izdal papeški osebni tajnik Georg Gänswein, ki se ga je prijelo ime Lepi Jure. Gospoda Ratzingerja je spremljal že od časov, ko je poznejši papež vodil kongregacijo za doktrino vere, nekoč znano kot Sveta inkvizicija.

ničesar, vedno je delal, kakor mu je ukazoval šef. Papeški osebni tajnik Georg Gänswein se je tudi zaklinjal, da ni nikoli nikomur ničesar predal. Še zadnji, ki je iz strogo zaprtega in zavarovanega prostora lahko karkoli odnesel in predal novinarjem, je bil papež sam, to bi utegnilo biti še najbližje resnici. Kaj je bilo res, ne vemo. Papež Ratzinger, ki je bil v resnici vendar samo tisti prijazni gospod, ki je hodil na sprehod po ulicah okrog Vatikana, vseh pritiskov in podtikanj ni več prenesel. Že nekaj mesecev pred odstopom je dal prenoviti hišo majhnega samostana za baziliko, pripravljali so jo za svoje domovanje. Odstop z mesta vrhovnega poglavarja vsega katolištva je načrtoval, čeprav se je sprva zdelo, da je odstopil nepričakovano. Tudi to, da bo ostal v belem, kakor so oblečeni papeži na oblasti, je načrtoval, ni pa vedel, kdo ga bo nasledil. S helikopterjem so ga pred desetletjem odpeljali na Castelgandolfo, kjer je papeška poletna rezidenca, potem so ga pripeljali nazaj v Vatikan, naselil se je v hiši za baziliko, hodil v belem, sprejemal obiske, redko se je pokazal v javnosti.

Knjiga o resnici

Osem let je vladal, deset let je potem preživel v majhnem samostanu, prej pa je bil kardinal in prefekt. Vsega skupaj je v središču katolištva preživel štiri desetletja. Ves čas je odločal ali vsaj soodločal o vsem bistvenem, pa so ga vseeno odrinili na rob, v samostan Mater Cerkev. Veliko časa in naporov bo še potrebnih, da bo svet izvedel resnico, čisto vsega gotovo nikoli. Zlasti ne o kurijskih spletkah, to bi namreč lahko vrglo dolge sence na institucijo, iz katere navsezadnje vedno prihajajo prihodnji papeži.

Prvo knjigo o resnici in samo resnici o papežu Benediktu XVI. je že izdal papeški osebni tajnik Georg Gänswein. Za obzidjem so mu prelati na tihem vedno rekli Lepi Jure. Gospoda Ratzingerja je spremljal že dolgo, še od časov, ko je poznejši papež vodil kongregacijo

Frančiškovih priprošenj, naj knjige o Ratzingerju še ne objavi, ni hotel slišati, čeprav so mu podobno svetovali tudi drugi. Vsaj na prvi pogled nadškof Gänswein ni napisal nič posebej pikantnega, poskrbel pa je, da svet opravljanja, obrekovanja in podtikanj za vaticanskim obzidjem ostaja živ in dejaven.

za doktrino vere, nekoč znano kot Sveta inkvizicija. Ves čas je bil z njim, ves čas je vedel vse, tudi podrobnosti o dogajanju pred odstopom, pa potem o odnosih med Ratzingerjem in sedanjim papežem Bergogliom, ki je prišel iz Latinske Amerike in je popolnoma iz drugega testa kot Wojtyła in Ratzinger. Vse skrivnosti so nadškofu Gänsweinu znane, pa jih je večino v svoji knjigi zamolčal.

Prvi vtis je, da je avtor knjige o resnici čakal samo še na trenutek Ratzingerjeve smrti. Knjiga je bila namreč že natisnjena, na trg so jo dali teden dni po smrti. Podobno se zdi rumenemu tisku, ki služi, ko umreta kraljica ali papež, ali pa ko princ Harry (v tem primeru se piše Gänswein) proda na trg kaj posebej občutljivega za britansko krono.

Gänswein sicer poskuša biti prizanesljiv in previden, ne more pa se zadržati, ko se maščuje sedanjemu papežu Frančišku, ker ga je ponižal in mu dovolil ohraniti status prefekta papeške hiše, hkrati pa mu je svetoval, naj ne hodi več v službo. »Prepolovljeni prefekt«, kakor Gänswein pravi samemu sebi, zameri svojemu sedanjemu šefu, ker ga je ponižal. Frančiškovih priprošenj, naj knjige še ne objavi, ni hotel slišati, čeprav so mu podobno svetovali tudi drugi.

Vsaj na prvi pogled nadškof Gänswein ni napisal nič posebej pikantnega, poskrbel pa je, da svet opravljanja, obrekovanja in podtikanj za vaticanskim obzidjem ostaja živ in dejaven.

Frančišek ostaja, Frančišek odhaja?

Ratzingerjeva smrt je povzročila, da je sedanji papež Frančišek kar malo odrinjen na rob. V resnici se je njegovo usihanje začelo že prej. Spopadi med njim in skrajno desnim robom kurije so razgrel duhove, še posebej med duhovščino, dogaja se notranji razkol med klerom v Rimu in drugod po svetu. Javno se tudi zaradi spletne prevlade v komunikacijah vaticanska desnica in levica nista še nikoli spopadali tako srdito. Vse to je postopoma odgnalo vernike, javnost se za cerkveno dogajanje, polno spletk, zanima vsak dan manj. Najbolj boleče pa se je manjšanje vpliva institucije za obzidjem pokazalo prav ob pogrebu pokojnega zaslužnega papeža, prijaznega gospoda Ratzingerja.

Ko je umrl Janez Pavel II., se je okrog bazilike in na sosednjih ulicah zbralo milijon in več vernikov. Slovo Benedikta XVI. je bilo skoraj komorno. Na trg so pripeljali morda petdeset tisoč ljudi, med njimi pa so prevladovali od vsepovsod pripeljani duhovniki, redovniki, redovnice ... Samo v obeh širokih žepih zadaj pri stebriščih so našli prostor civilisti, ni jih bilo veliko. Opravičevanja vaticanskih strokovnjakov za marketing, da so se ljudje od pokojnega papeža poslavljali že dan ali dva prej, zato jih ni bilo na pogreb, so bila puhla. Vatikanisti svarijo, da pri vsem tem pravzaprav ne gre za odnos do pokojnika, ampak za podobo institucije, ki se je kljub naporom za očiščenje, kljub reformam, ki naj odženejo pedofile in zavrejo korupcijo, znašla v nezavidljivem položaju. Tudi dvojnost, dva papeža na enem dvorišču, je v desetih letih dodala svoje.

Kako dolgo bo v sedanjem stanju duha, ki ni dosti bolj spodbudno od tistega pred desetletjem, ki je pripeljalo do odstopa papeža Ratzingerja, zdržal sedanji papež Frančišek, se zdaj sprašujejo vaticanisti. Njegovo zdravje peša, njegovi spopadi z jastrebi v kuriji niso vedno zmagoviti, tudi sam že posredno napoveduje, da bo morda še letos rekel zbogom, ne grem se več. ■

Kako dolgo bo v sedanjem stanju duha zdržal sedanjí papež Frančišek? Njegovo zdravje peša, njegovi spopadi z jastrebi v kuriji niso vedno zmagoviti. Tudi sam posredno napoveduje, da bo morda še letos rekel zbogom.